

REGÉLŐ.

Pesten vasárnap majus 5^{kén} 1839.

Megjelen társával együtt hetenként kétszer vasárnap és csütörtökön. Fél évi díja helyben képekkel 5 ft. borítéktalanul; postán 6 ft. pengőben Budapestiek évnegyedenként is válthatnak példányt. A' folyóiratnak egyes száma, vagy képe 12 kr. p.p.

ELBESZÉLÉS.

*Vak vezeti a' világtalant.**(Folytatása.)*

Naponként nevededett ismeretségem e' tudományos pályán a' kitünő jármosok 's leginkább pedig délczeg lovak körül, mellyek ha ujonnan tűntek elő, képesek valának andalgós iskolai mentemből villám-sebességre riasztani; a' mikor nyálábba fűzött könyveimet elvetve, utánok eredve, követém őket a' megszállás reményének végperceig, 's illyenkor többnyire paszomántosok adának léczkéket. Oktatóim (miért, miért nem? talán azért, hogy a' rangnak arany fénye Minerva szent falai közé is lécsillámlik) mint szilaj paripát czírókálással kívántak — de hasztalanul — szelidíteni. Felszállt végre velem az idő, mellynek minden drága adománya külsőm erőteljes kiképzésében állt, egész a' bölcselkedés fokáig; honnét, tudományom elégülve levén, gazdasági kormányra valék szánva. El is hagyám a' kényelmes, sokaktól nem tudom miért? — szigorúnak hirtelt pályát, magammal emlékül vivén néhány ismerős paripák sörény-fürtjeit, 's a' rokonszenvűektől való alkalmakor egyre mást üritgetett 's halomra vagdalt bucsúpoharak cserepeit.

Sok szem megakadt bezeg honn a' derék Gazsin; igen, mert ő négy sárkányon szokott robajozni, 's agaraktól körzött paripájának nem sok szüksége volt némelly helyen első lábaira; ezenkívül egy fi; 's ki nem hallá Dömb ei birtokának híret? — „Illett is neki az a' széles szalagú kerek kalap; minden ruhájába mintha úgy öntötték volna; jól jött-ki az a' gazdag himzetű dohány-zacs-kó, mellynek sallangjai, mint pénz szokott tenni vétkes lépésekkel, minden nyomát beboronálta; nappal gőzönyleg füstölgő tajtja — melly úgy volt bojtjához mint páva farkához, — esten pedig tarajos sarkantyújának harangozása tevé előbbre sok száz lép-tekkel jelenlétét.“ — Ez a' köz vélemény 's észrevét közlése. 'S

higgyék-meg kedveseim, hogy hirem Pestre is elhatott könyv-özön közé temetkezett bátyámhoz: de az a' boszúság, hogy előtte most miveletlennek, majd kallózatlan talléros posztónak festett.

Egy délután valamelly szítás maloméhoz hasonló keleplés halatszott udvarunkon. Mi az? — 's im kedves uram bátyám bukanik elő egy, óság miatt határozhatlan színű hintóból, felhőretentő porköponyegben, három, utra készített, testes szárú makrárt tartván kezében. Csudálkozva pillanték lovaira. Ennyire elfajzottak már Parnaszon a' Pegazok! — Ez már fölülmulja ám Ovid átváltozását. No, lesz ma syllogismus-kérdezés.

Érttem jött, 's egy évre kért 'szülőimtől magához. Nem volt vakmerőbb 's borzasztóbb Phaëton kérése, melylyel Jupiter előtt esengett a' később veszélyt okozott napszekérért, 's ugyan azért rögtöni megtagadást nyert válaszul. Még éjféلكor a' sok atqui — ergo — vert-fel álmomból, melly mellékszobámba is nyersen hatott: de mint vivhatlan sziklavárnak ura biztosan szenderegtem a' zaj között. — És o emberi dolgok változandósága! reggelre bátyámé levék. — 'Én bátyámhoz menjek, kinél ugy átjárja az embert a' könyvszag, mint némelly városi uracsot a' paggeoli; e' roz-zant tyukülön? — mellyen már Mathusalem lehetett háztűz-nézőben. — És valójában ezen kell vala mennem bátyám legyőzhetlen akaratjából, ki alkalmasan észre vevé, midőn azt kaczagva megmegráztam körüljártomban. — 'De már ezt anyám nem teszem! — kalapom' szegletbe sujtva és szilárdságomat hangos asztalcsapással bizonyítva — inkább e' perczben katona leszek!'

A' jajveszéklő édes anya közbejártára elvégre szabad akaratomra hagyatván, négyesbe fogattam, 's a' hortyogva ágaskodóktól elrémult bácsit, bár mint ajálkozám is, kocsimba nem birhatván, mind ketten külön utaztunk.

Leverő érzetek özönébe voltam egy ideig merülve, 's csak később tűnt-fel előttem azon egy vigasztaló eszme, hogy a' falusi-aknál közvélemény szerint bátrabb szerelnü városi angyalkák közt lehet majd élveznem tiszta örömet, melly falun — elég együgyűn — balul bélyegezne. No de igaz is, falu csak falu. — Pünköst más napján hatoskát futottunk, midőn egy elfogott őzikét — mint illett alattomban — meg találtam csókolni; 's uram fija! nyilván sirva fakadt, kendőbe burkolt képpel tűnt haza, 's késő aratásig mosódott utána. Ellenben városon már minden egészen másképp' megy. O azok a' játék-ürügy alatti csókok nem mindig uj pecsét-nyomó próbálásaám — mellyhez hasonlítvák; o nem; legtöbbször szerelmes levelekre nyomott pecsétek azok. És fölséges kitalálás

játékkal jutni ahhoz, mire működéssel nem számolhatunk. — Ej agár ide, paripa oda, lesz még idő, majd talállok szeretőt, minden ujjomra kettőt. Ha ha ha! szegény bátyám engem jogászkodni hoz, 's én szeretni jövök! Tréfáság, — három pusztá, tudós gazda, magában is ellenmondás.

Illy ábrándok közt, felejtve kocsisom figyelmeztetését, a' váltott Pegazokat is messzehagyván, beértünk. Leendő bölcsesség-bőrtönömnek magamtóli feltalálását nem remélvén, egy vendéglő előtti megvárására határozódtam. A' benti zaj engem is magához idézvén tüköri csinosságúnak lelém a' belső szobát, melyben, a' szó teljes értelmében szeszélyes szóváltásaikkal, 's vad alnába harapóéhoz hasonló képváltozást okozott nedvvel mulaták magukat számos kortársaim. Egynek éppen most érkezett levele, melyből szapora átnézése után fenhangon ezt olvasá: „Nota bene: ezen összevetet jóra költsd kedves fiam!“ — Poharat csengetett, 's a' belépő szép Fannyt valami igen jó étel 's ital felől kérdé-meg társainak tapsai közt az elnéncz.

„Hej csak másképp' van bajtárs Czicziliában minden — mond küljebb egy sasrügdelta avult Marsfi — ott pajtás a' fűzfából is különb lé csordul ennél; a' sült csirkét termő fák erdőt képeznek, 's oda már csak egy pipadohány a' világ vége. Ugy ám pajtás! én mindennap ott mulattam, 's kikönyökölvén a' világ szélére, kedvemre nézegettem-le a' nagy semmibe.“ — Szájtátva bámult reá egy megtestesült halandói együgyűség. — „Már két esztendeje — szóll most ez álmosan — hogy tens Könyvhalmi ur könyveit porolgotam; ott csak sok csudálatosat, de ezt még nem hallottam.“ — Bátyám nevét hallván említni, 's további kérdéseim után valódi könyvporlónak hívén, vezetőmnek szállítám-fel, 's nem sokára a' kívánt lak előtt álltunk. Egy mellettünk menve füttyűrésző gaz Stefit hiv elsőbben is uti ládám felszállítására, ki mellett már az első lépcsőnél taranddá vált az én lajhárom; rugaszkodtak a' szakácsnétől falatot elkapott torkos macskaként 's „tessék csak követni“ — volt utósó szava. Követtem is, de a' gonosz tekervényes utból hamar kibotlik a' járatlan. Csarnokrul csarnokra bolyongtam, bátyámat kérdezve: de annak itt sem hire, sem hava; 's esalattatásomról is bizonyossá tétetvén — „fordulj vissza Pista, dörgő robaj!“ kiálték a' kapun kirohantomban. — De ezer villám! kocsim sincs többé. Az ijedtség lebilincselé először lábaimat; majd a' már bizonyos 's nagyobb másodveszteség érzete beszorított ököllel, félőrülten ragadt utszákrul utszákra: de az eltűnteknek többé semmi nyoma. Indulat-hullám közt, rémké-

pektől marczangoltatva, messze idegen éghajlat alá száműzöttként álltam végre olly tévedésben, mellyből Gioja vezér tüje sem emelt volna ki.

„Uram! — szállíték-meg tartózkodva egy mellettem elmenőt — remélhetek-e öntől Könyvhalni urhoz utasítást? — „O igen — felelt — eddig honn van már, én éppen hozzá igyekszem.“ — Társul csatlakoztam. — Ő — folytatá — talpig tudomány ’s becsület, ama birtokról hires D ö m b e i sógorának szomorú ügye felettébb szíven fekszik, mint a’ ki számos követelőktől ma holnap mindennél ki lesz vetkeztetve. Mindent elkövet ugyan a’ vész elhárítására: de az ellenerő hatalmas. — Azon tanácsot vette a’ nagyoktól, hogy ha valamelly törvényt tudó rokont állithatna, a’ résen mindenkor ébren őrködött, ugy nincs mitől tartania. Most éppen Dömbeinél volt. — Mi okért tetszik keresni?“ — Öklömet homlokomra nyomva némán fordultam-el, ’s majd — ,semmiért uram! — feleltem — csak menjünk!“

Nyugtalan fel ’s alá járásban leltük bátyámat; ki is vezérem távozta után megütközve kérdezett zaj nélküli megjelenésem felel. Kitért boszú szavával, fél kétségbeesés hangján feleltem, ’s ő még is hidegvérüleg ereszkedik karos székébe, puffogatva gyujtván pipára: — „ez nagy — mond most — de készülj még nagyobbra.“ — „Mindent tudok uram bátyám, átok és kárhozat! egy percz alatt ennyi veszteség, illy öldöklő hír! roskadna alatta a’ hideg bölcs is!“ — „Rajtad áll elejét venni!“ — Jól van édes uram bátyám; holnaponként nem fogom látni az Isten egét; Frank és Kelemen lesz fejem allya, Kövi és Szlemenics ’s a’ t. párnám; Verbőczy takaróm, — csak most lovaim után! — Ugyan kedves uram bátyám ne vegye a’ dolgot illy hanyagon!“

„Bizony csak nagy kópé vagy te Gazsi öcsém! már látom hogy megakarod törődött bátyádat futtatni; ne hamiskodj, ugy is tudom, hogy az egész csak egy kis tréfa!“

„O átok és kárhozat; bár az volna! Eddig poklokat is meghaladták! (kirohanva) csak most az egyszer utánam kedves uram bátyám! (böszülten) — lovam, kocsim, Pista!! — „Tessék parancsolni tens uram!“ hallatszott-fel az udvarról, ’s tulajdon kocsi-som szavát ismervén, majd ablakon röviditettem utamat, ’s gyermekileg örültem az elveszetteknek vélt pejek felett.

„Hát tens uram — kezdé Pista magát mentve — ugy volt az, hogy mint majom a’ medve hátára, felugrott mellém egy kócos gézengúz — „hajts Pista, urad izené, vadászkürtbe

fogsz szállni“ — 's én mitsem gyanítva szót fogadtam. Tekervényes utszákon hurczolt erre arra, 's utóbb neki böstörködve akart letaszítani ülésemből. Hej! én sem voltam erre rest, bele ragaszkodtam hajába; de az egész haj egyszerre levált fejről. Fecske farkú haczukáját kaptam-el ezután az ugorni akarónak, de ennek is félfele kezemben maradt, maga pedig lovak alá esett. Mi történt vele tovább, megbőszült lovaim miatt nem tudhatám: de a' Ráro rugásából gyanítván, alig ha ugrál többé barázda billegőként.“ — Egy parókat, 's ritka férczezetű frak maradványát mutata elő, mellyek a' csinytétel biztosítására láttattak készülve lenni. Mondá tovább, hogy a' vendéglőben létem alatt egy igen is ócska ruhájú katona kérdezősködött felőlem, és ez elég a' mese megfejtésére; mert az álegyűség és a' sasrugdalt Marsfi kerítő czimborák. — Sok vergődés 's tudakozódás után eljutok végre bátyámhoz, kinek komoly intése után hallottam, hogy számos nyomozók is küldettek már utánam.

A' házasságot nem éppen kecses nő, de annyival inkább domború erszényért megkedvelőként szerelembe estem a' jogtanulással, mint melly által reménylém a' veszendőket megtarthatni. Iparomon derengő bátyám is kedvező oldalról mutatkozott; mert, bár minden tudománytároknál ezt tapasztalnók! nem egészen a' buta bagolyt tartá bölcsességjel madarának.

Minden jól ment: csak az furdalt még, hogy én szeretni jöttem — meg kell jegyeznünk hogy erről ennyi baj közt sem mondtam ám le — 's még is nemcsak hogy egy néemberrel szóváltáshoz, de még jól megnézéséhez sem lehet szerencsém; mert bátyám ajánlásomat későbbre halasztá; utszákon jártomban pedig nem bátorságos a' kémkedés, minthogy már legelső félretétekintésemkor is egy ékszer-árus boltjába lökött kopogás nélkül mellettem elshogó két piperkőcz. Komolyan néztem a' kaczagva tűnök után. — „Nézd csak — gondolám — ilyen pástétomos edényke pipaszárlábúakból egész regimentet levernék.“ — Erre ismét utsza közepén lettem magamat, hol majd áldozatja lettem egy sebes bérkosinak.

(Folytatása következik.)

PESTI VIZSGÁLÓ.

Majus elsője. Mi után három négy év óta sikertelen' sovárogtak Budapestnek szabadba vágyó lakosai, ez idén megadá az ég: szép majus elsőjét. Kevés is volt (kit csak mulhatlan foglalatossága nem tartóztatott honn), ki a' szép reggelt élvezendő szabadba ne sietett volna. Alig pirkadt a' hajnal, a' városmajorba (hol az ut mellett álló gyermekek majusi vízzel (!!) és martiusi ibolyával (!?) kínálák a' sétálókat), már seregestől tódult a' nép, és nagy lélekzetvételekkel szívá a' tiszta levegőt. Lassanként mind forrongóbb lön a' néptenger; kilencz óra tájban megjelenvén a' haute volée világ 's Ceccopieri nemes ezredének bandája is, még élénkebb 's tarkább lön a' hullámzó néptömeg. Délre többen Leopold mezejére 's liget-zugba rándultak ebédre; a' svábhegy ezuttal néptelen volt. Déleesti órákban bizonyosan számossabb nép tódulanda ez utóbbi helyekre, ha a' déltájban felvonult vihar, mely a' hegyek között kemény menydörgés 's hasznos esőben öntő-ki mérgét, sokat vissza nem tartóztatott volna. Este felé elégtülve tértek vissza a' szabad, tiszta levegő alatt néhány kellemes órát leélt Budapestiek porözönben uszó lakaikba.

HAZAI HIRLELŐ.

M. Óvarról, tavasz hó 21-kén 1839.

Multa tulit, fecitque puer sudavit et alsit.

HORATIUS.

Moson megye magyarosodása.

Midőn farsangi közleményemben Moson megyéről azon állításomat kimondám, hogy ezen megye a' közel német határszél daczára is a' nemzetesedésben gyorsan halad; nem reméltem volna, hogy állításomat valamelly kitünőtten illy hamar megújithassam. 'S ime megtörtént; az idei iskolai vizsgálatok eredményei újabb tanúi annak. A' nemes megye végzéséből kerületi iskolai felügyelőt, egyszersmind kerületi esperestet, egy megyei tiszt szokta követni az iskolai próbatételekre, hogy a' tanulók magyar nyelvbeni előmenetéről személyesen győződjék-meg. A' megyei biztos mindenhol örömmel tapasztalá, hogy a' husvét körüli próbatételekben e' megyének majdnem általában német ajkú gyermekei, a' magyar nyelvben, születéshelyök körében is, dicséretesen haladtak. Ezen meggyőződés egész megyén át örvendezteté a' biztosokat: de legkitünőbb volt Moson mező városban a' meglepetés, hol a' nevéndékek buzgó tanítójok, Eisletner János fáradozásait, (magyar nyelvbeni haladásuk jeleit nemcsak írás és olvasásban, de egy eredeti magyar vig játéknak igen jól sikerült adásában is bizonyítva), iparukkal szépen jutalmazák. Szívemelő volt hallani ezen helyen, hol illyesminek jóslása csak nyolcz év előtt is agyrémnek tetszett volna, az általján német születésű 's többnyire szegény szülők gyermekeit, helyes kiejtésű magyarsággal szerepeiket végig játszani. A' czélszerű tanítást, a' gyermekeknek tanulmányaik szellemével megismerkedé-

sét, más tárgyakban is lehete a' feleletekből látni. Jótékonyan hatott a' szemlélőkre a' gyermekek öltözetén, az iskolai teremben 's tanuló szereken uralkodó tisztaság is. *Mogyoróssy Mátyás*, főtiszt. esperest 's kanonok ur, kinek az iskolai vizsgálatokban fáradhatlan buzgósága, a' mosoni kerületi gyermekekre sikeres befolyással volt, 's a' többi nagy érdemű vendég tökélyesen megelégedve 's a' tanulókat megdicsérve, a' gyermekek szülői pedig megilletődött szívvvel hagyák oda az iskolai teremet. A' haza ebbeli kívánságának így tétetik elég egy olly helyen, hol az idegen ajkú szomszédsággal szünetlen közlekedés miatt azt illy mértékben, legkevésbbé várhatnók.

J. K.

KÜLÖNFÉLE.

Durva tréfa. — X. faluban két mértékletességi barát a' fogadóst reá beszélni akarta, hogy ne mérjen pálinkát. Minthogy pedig ez szavukra nem hallgatott, boszút esküdtek reá. Nehány nap mulva a' fogadósna városba kellett menni, 's ez alkalommal a' fennebb említett két ur megkérte, vinne magával egy levelet a' kórház igazgatójához, 's várákozzék egyszersmind feleletre is. A' fogadós mindent megtett, de készségeért keményen kelle lakolnia. A' levélben következő állott: „jelen sorok átadójának megfeneklett eszméje van, 's ezért elméjének helyreállásaig tanácsos lesz őt letartóztatni.“ — Híjába állítá, hogy elméjének semmi baja; 's így, minthogy ezt minden örült szokta tenni, a' kórház igazgatójának kötelessége volt őt letartóztatni. Szegény fogadósna 11 napot kellett a' kórházban eltölteni, míg végre megbizonyodott, hogy elméjének csakugyan semmi baja; de annál több azok szíveinek, kik vele e' durva tréfát üzték.

Czigányok vigalmái. Bulgarin a' czigányok ünnepi lakomáinál előforduló énekeket 's tánczokat következőleg rajzolja. A' csapat félkört képzett; vajdájok a' híres *Ilia*, gitárját kezébe vevén, középen foglalt helyet. Kezdetben egy búskomor éneket zendítének-meg. A' csattogány hangú kellemes *Fania*, kit a' halhatlan *Puschkin* olly fölséges versekben dicsőített, egy magány-dallal minden szívet megindított. Ezután dalra dal 's végre táncz következék. Ki a' magnetismushban kételkedik, hallgassa csak a' czigányok danlását, lássa tánczaikat, 's térthitű leend. A' czigányok danlása dramai előadás. Ha az ember szavaikat nem értené, azt hnné, hogy e' némberek *Bacchus*, vagy *Ceres* bálványa előtt valamelly pogány vallásos szertartást végeznek. Minden izmuk feszülve van; danlásuk nem ének többé, hanem hangrengés, kiabálás; de folyvást harmonia és melodia. *Ilia* egészen láng 's kifejezés. Énekel, gitározik, lábával tactust ver, tánczol, reszket, 's hallgatóit lángra lobbantja. *Ilia* e' perczekben dāmon 's danlása őrjöngés. Ki őt látja és hallja, minden izma megrázkodik, és szíve hallatólag dobog. A' némberek között már sok koros van, de a' kardalok ereje éppen ezekben központosul. Ezek a' templom tündérnői; ezek vezérlik a' kardalokat taglejtésők 's hangjok által. Egy vén czigánynő, egy kellemes fekete szemű barna leánynyal tánczolt, és mozgalmainak sebessége által nézőit a' szó teljes értelmében bámulásra ragadá. Öltözetök még ingerlőbbé teszi tánczaikat. Arany fejdíszök, arany rojtos 's vállaikon összekapcsolt vörös palástjok, a' zsinórra fűzött pénzekből készült nyak-ék, mindannyi régiségre mutatnak. A' czigány táncz tagadhatlan maradványa a' hajdani bacchanaliáknak; mert a' czigányok,

kik ősi szokásaikhoz olly sokban hívek maradtak, Indiából hozott bacchusi tánczukat is megtarták. Spanyol országban 'e' táncz cachucha-vá változott: de orosz ország czigányai között még ősi tisztaságban él; ezért is teszem én az orosz czigány tánczot a' cachuca elébe, mert az élénkebb, csáhitóbb, tökélyesebb, szóval, a' maga nemében legtökélyesebb Minden mozdulat 's állásban tűz, szenvedély ömlik-el, és még sincs mozgalmaikban semmi illedelm-sértő.

EMLEKMONDÁS.

Utánozás. Önvalóság.

Akármi vagy és léssz te, mást követve
Az nem magad vagy, nem magad léssz.
A' majmozás elnyomja, aljasítja
A' szívnek, észnek szép 's dicső tulajdonit.
Önnönvalóság legnagyobb tanúja az
Éggel rokon természetünknek.

KISFALUDY SÁNDOR után —

A' szerénység gyönyörű virága az emberi szívnek; de az sem ros, midőn magunkat igazaknak mutatjuk, 's ha pírulás nélkül mondhatjuk-el, hogy minket szép öröm ére; — miért nem olly alkalom is, melyben szépet teheténk?

KAZINCZY FERENCZ után K. H. K. J.

Öröm. Ne felejtsd, hogy a' való öröm lélek-elégedéssel páritott jólléte a' testnek

Ne öld-el egyik öröm-élésseddel a' következőt! Botor gazda az, ki míg a' fának gyümölcsét szedi, gallyastól törí azt, 's elveszti magától a' jövő évi reményt.

FÁY ANDRÁS után V. J.

Szórejtvény.

Tót ajkú város Barsban hét jeggyel egészem.
Tedd négy elsőmhez lábam', 's lesz könnyű salakja
Lisztednek. Vessd-el negyedik jegyem', és kezeidben
Olly kincset tartandsz, melyért több millio ember
Vére kifolyt; első hármam egy része időnek.
Hányd széllyel betűim': toldozd elsőmhez utósóm',
Tedd ehhez negyedik jegyemet, közvetlen utána
Másodikomhoz a' harmadikat 's lesz kerti növénynyé,
Melly't konyhán használsz; vágd most fejem' és neve lesz egy
Régi magyar nemzetségnek erdélyi megyékben.

PARLAGI.

Előbbi rejtvény: VICTÓRIA.

Szerkezi Mátray Gábor, halpiacson alul, a' Duna partján 114. sz. a.

Nyomatja Trattner-Károlyi, uri utsza 612.